

Štev. 12.

V Ljubljani, 1. grudna 1915.

Leto XVI.

Pesem snegov.

(Z bojišča.)

V višavah se zbiramo, padamo, padamo,
v vrstah brezkončnih zemlji se bližamo,
spotoma roke s pozdravi si stiskamo,
tiho šepečemo, tiho si pravimo:
Kaj že pokrili smo skalnih vrhov,
kaj že zasuli smo temnih gozdov,
koliko trav pogreznili smo k spanju,
koliko rož zatrli do smrti,
koliko že krilatcev sestradali,
toliko bitij, poslanih z neba, udušili —
toliko srečnih v sirote krstili! . . .

V višavah se zbiramo, padamo, padamo,,
v vrstah brezkončnih zemlji se bližamo,
spotoma roke s pozdravi si stiskamo,
tiho se muzamo, pomežikujemo:
Kaj je nam do vseh teh grobov,
kaj je nam do strtih domov!
Mi smo z močjo vso v tem našem igranju,
s krinko miru v obrazih zastrti,
bomo višave, nižave obvladali,
vse pregrnili, pokrili, zasuli, udušili —
v krinkah pa mir in ljubezen nosili! —

V višavah se zbiramo, padamo, padamo,
v vrstah brezkončnih zemlji se bližamo,
spotoma v roke s pozdravi si segamo —
padamo — legamo . . .

Anton Gaspari.

LADISLAV OGOREK:

Ivo Trošt.

Ob petdesetletnici njegovega rojstva.

Ivo Trošt, ki mu »Zvonček« ob njegovi rojstveni petdesetletnici poklanja te vrstice v znak hvaležnosti in spoštovanja, je bil rojen dne 6. grudna 1865. l. v slikoviti vasici Orešju poleg Cola na Vipavskem. Še danes živeča Troštova roditelja trdita, da jima je prvorojenca Iva prinesel Miklavž. Lep dar so dobili blagi njegovi starši, lep dar je dobila slovenska leposlovna knjiga, lep dar je dobila slovenska mladina!

Ivo Trošt se je posvetil učiteljskemu stanu. Učiteljšče je dovršil z dobrim uspehom v Kopru v Istri, kjer se je že kot marljiv dijak bavil s pisateljevanjem. Značilno za vzorno navdušenega mladeniča z ozirom na poznejše njegovo delovanje je bilo, da je z enako lahkoto zmagoval učenje jezikov in računstva. Odlikoval se je tudi v risanju in bil dober pevec, vesel v družbi, zamišljen na izprehodih iz dolgočasnega Kopra po slovenski okolici. V svojih pripovednih spisih nam je pozneje lepo opisal te spomine.

Pokojni njegov ravnatelj I. Revelante se je trudil, da bi pridržal Trošta v svojem obližju ter mu obetal razne poboljške. Ivo, rojen Kranjec, ga je zavračal, da ne mara ostati na Primorskem, na kar mu je zapretil Revelante s prstom: »To boste še obžalovali!« To je bila žalibog resnica.

Prvo službo je začel novi učitelj v novi šoli na Ustju poleg Ajdovščine, dve uri od rojstnega doma, ki ga je lahko gledal vsak dan. Ni se še dobro ogrel, ga je duh tedanjih razmer dvignil — za kazen seveda — na Razdrto. To je bila glede njegovega napredka prava sreča.

Njegovi učenci, pošteni Uščani, se še danes s ponosom spominjajo živahnega, a odločnega prvega učitelja, spominja se jih pa tudi on prav rad.

Na Razdrtem je dobil razdrto šolo in razdrto pot pred seboj, dobil pa je tudi zlato dušo — prijatelja nadučitelja Franceta Zamana, originalnega Dolenjca in šaljivca, dovtipneža brez para, ki mu je še danes hvaležen dotlej resnobno zamišljeni in jako občutljivi Trošt za marsikak požirek humorja. V odličnih izobraženih rodovinah v prijazni vasici si je mirni Trošt pridobil kmalu odličen vpliv. V graščini V. pl. Garzarolija je bil več let domači učitelj in velečislani družabnik. Prej preprost kmetiški mladenič, izšolan brez potrebne vaje v družabni uglajenosti, se je kmalu privadil črni suknji in rokavicam, a še prej mogočnemu Nanosu in krasni Pivški okolici.

Razdrta pot se je uglasila. Kakor med izobraženci si je znal pridobiti Trošt pot v srca preprostega ljudstva in slovenske mladine. Večina njegovih mladinskih povesti opisuje resnične dogodke, ki jih je videl, slišal

ali pa doživel sam. Orisani so z resničnostjo, ki je kmalu ne zna vsak tako ubrati— seveda, kadar ni preveč hitel in svojih spisov samo očrtaval.

Sodeloval je pri mnogih časopisih in književnih podjetjih, se poglobil v znanje jezikov in zlasti leposlovja ter zbudil splošno zanimanje za svojo neznatno osebnost. Pokojni književnik dr. France Lampe je večkrat rekel, ko sta ožja rojaka občevala prijateljsko: »A, da, te-te! Kako rad bi iz Vas napravil nekaj lepega, prav lepega, pa ste prenagli. Iz ene Vaše strani bi kdo drug napisal cele knjige«.

V petnajstih letih svojega učiteljevanja pod Nanosom je napisal Trošt svoja največja dela, med temi mnogo povesti za mladino: Na rakovo nogo, Naša šola¹ (v spomin svojemu najboljšemu učitelju Andreju Pernetu, ki sta ga eno leto skupaj poslušala z »Zvončkovim« pesnikom Francem Žgurjem), Petranova Ljudmila, Ob pogrebu (svojega prvega učitelja Valentina Bernota), Iz zlatih skledic, V zadregi, Odgovor, Zaostala čestitka, Trije medvedje in dr. Mnogo teh spisov je priobčenih v našem listu. Obširnejši so iz tega časa njegovi pripovedni spisi za slovensko ljudstvo. Vedno bolj se je pa način njegovega pisanja nagibal na šaljivo in satirično stran.

Ko je bil premeščen na lastno prošnjo v Tomišelj pri Igu pod Krimom, kjer slušbuje še sedaj, je bil že našel samega sebe: iz prej mirnega, vestnega opisovalca realista se je pokazal šaljivec in satirik, kar je ostal do danes. Škoda samo, da so ga trle gmotne razmere po eni, šibko zdravje po drugi strani, da ni mogel doslej popolnoma razprostrti peruti.

Zlasti plodovita je ta doba Troštovega peresa. Kaj bi našteval? Vzemite v roke katerikoli letnik »Zvončka«, pa dobite njegovo ime malone v vsaki številki! Toliko ni napisal doslej za naš list še nihče! — Eno knjigo zase obsega povest: »V srca globini« — visoko pesem domoljubja jo je nazval E. Gangl — in »Dobrota in hvaležnost«. S prijateljem Žgurjem sta skupaj izdala en zvezek Knjižnice za mladino (A. Gabršček), kjer so tudi Fr. Žgurja pesmi. — V »Zvončku« zopet: Vahčarji, Začetek je težak, Naš ded, Med cigani, Pomlad prihaja, V Trst z mamó, Mirko in štoklja, Naša Danica, Škrat, Živa Velika noč, Niko — ribič, Novo veselje (do petja), Vrli bratec, Skisano vreme, O sv. letu, Veliki petek in Velika sobota, Zajčkali smo se (z mladimi tovariši iz ljudske šole), Vseh svetih dan, En sam pogled, Oh, to je šlo, V domovino, Budnica, Žigatov Primož, Očetov list itd.

Nadaljeval je v tem času še pod Nanosom začete basni: Oko in trepalnica, Volk in lisica, Osel — kralj, Volk in pes, Osla in nož, Mak in pšenica, Sušec in mali traven, Čebela in čmrlj, Zvonček bahač, Bršljan in smreka i. dr. Nekaj je tudi bajk. Nekaterim jako ugajajo Krimske pripo-

¹ Stavba na podobi Troštovega rojstnega kraja, priobčeni v današnjem »Zvončku«, ki nas gleda s štirimi okni naravnost v oči, je šola — »Naša šola«. Ured.

Geobroff

vedke: Krim in Mokrec, Čarobno jezero, Turki na Gornjem Igu, Jezero pri Preserju, Vodna vila. — Vseh naslovov Troštovih del nam pač ni mogoče naštetati.

Že veliko let je Trošt zvest sotrudnik pri Mohorjevi družbi, kjer zlasti cenijo njegov humor.

V predgovoru svojim zbranim spisom za mladino »Moja setev« ocnjuje Trošt sam svoje delovanje na književnem polju značilno: »Pero je drselo po papirju, in dolga vrsta spisov se je daljšala. Vsi so pa privreli iz srca z nado in strahom za Tvojo srečo — o, mladina! Zato mi pero ni moglo zastati. Gledal sem Te v duhu in resnici, gledal ter pisal... Ti pa, slovenska mladina, čitaj te-le zbrane spise, odseve žalostnih in veselih dni, ter vedi, da čitaš v njih — dogodke lastnega življenja!«

Reči pač smemo z mirno vestjo, da je naš dobri Ivo Trošt vse svoje življenje in delovanje v šoli in izven nje posvetil blaginji, sreči in bodočnosti ljubljene slovenske mladine. Visoko bi častili in dvigali takega vrlega delavca na polju mladinske vzgoje drugod, a mi se v svojih skromnih slovenskih razmerah le skromno spominjamo petdesetletnice njegovega rojstva v listu, ki je Troštu najbolj pri srcu. Drugega daru ne zmoremo. Zagotavljamo ga pa, da sta mu slovenska mladina in slovensko ljudstvo od srca hvaležna za vse, kar jima je v obilnosti napisal dobrega in lepega! Bo li mu to dovolj? Da! Saj veljajo zanj Gregorčičeve besede:

Živeti vrli mož ne sme zasé!
Iz bratov sreče njemu sreča klije,
veselje ljudsko njemu v óku síje,
in tuja solza mu mečí srce!

Goram.

*Preljube ve goré,
visoke in strmé!*

*Veselo jaz na vas
oziram vsak se čas:*

*Vam na vrhovih sneg,
v zelenju vaš je breg
in sive skale vmes —
oj, to je divno res!*

*Prek skalnatih pečin
pne kvišku se bršlin,
planinski žlahtni cvet
krasi vam kršni svet.*

*A v znožju brezskrbno
srnice se pasó,
studenček žubori
in žejo jim gasi.*

*Ob vodi iz gromov
zbor ptičjih se glasov
razlega v jasni dan,
ki vabi me na plan.*

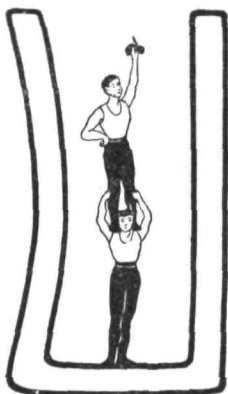
*Preljube ve goré,
kakó ste res krasné!
Za vas ves vnet vsak čas,
proslavljal bom vas jaz!*

Fr. Rojec.

IVAN STUKELJ:

General Svetozar Borojević pl. Bojna.

zadnji številki je priobčil »Zvonček« na 246. strani sliko znamenitega našega vojskovodje Svetozara Borojevića pl. Bojne, na 262. strani pa kratko notico o njem. Naj danes povemo nekoliko več o tem slavnem možu!

Nemški vojni poročevalec Oton König piše svojemu listu »Vossische Zeitung« s fronte ob Soči o pogovoru, ki ga je imel z generalom Borojevićem:

Generala Svetozara pl. Borojevića, armadnega poveljnika ob Soči, je poslalo vrhovno vojno poveljstvo sem v času, ko je ovenčala zmaga težke boje njegove armade v Karpatih. Ločitev mu ni

bila lahka, tako je izjavil, zakaj eno vojno leto — kakor tam — zveže ozko vojskovodjo in njegove čete. Vojaška usoda — je rekel vrli vojskovodja — vsak mora iti tja, kjer ga rabijo.

Sijajen vojak ta general Borojević! Železna glava z jasnimi očmi in značajnim nosom pričajo na prvi trenutek o tem, da legende, ki so vznikle okolo njegove osebe, v mnogih slučajih v resnici niso samo legende. Neki častnik, ki je bil z njim v Galiciji, mi je pripovedoval, da so vojaki prisegli na to, da ni krogle, ki bi mogla pogoditi njihovega poveljnika. Jaz sem to omenil generalu, ki se je nasmejal: »Da, jaz sem tudi čul to. Veste, jaz sem to, kar pravzaprav mora biti vsak vojak, namreč fatalist.¹ Ko smo imeli one defenzivne boje skozi mesece in mesece, sem jaz naravno, kadar mi je bilo to mogoče, šel med prve vrste, da se pokažem svojim vojakom in se z njimi razgovarjam. Naravno, da se je ob takih prilikah pripetilo, da so Rusi, ki so bili oddaljeni samo 150 korakov, streljali na nas. Nekoč je pač šrapnel zadel enega gospoda iz mojega spremstva, meni pa se ni nikdar nič zgodilo, in tako je nastala govoricca, da sem posvečen proti strelom.«

»Da! Časih ne gre brez tega. In nazadnje se moram jaz na licu mesta prepričati, ali je vse v redu, ali so moji ljudje tam dobro oskrbljeni, kako je njihovo razpčenje, vse to so stvari, ki jih moremo spoznati samo z lastnim opazovanjem. In slednjič je za poveljnika prijeten občutek, ako vidi, kako so mu njegovi ljudje vdani.«

Govorili smo potem o potrebni strogosti in trdosti vojskovodje.

»Strog, trd, to so samo pojmi. Biti trd ob pravem času, znači morda v višjem smislu biti dober. Žrtev sto mož more jih rešiti tisoč — in sled-

¹ Fatalist je oni, ki veruje, da se mu ne more pripetiti ničesar hudega, ako mu ni namenjeno.

njič ima vsak človek, četudi je vojskovodja, svojo vest. Naravnost žrtvovati ljudi brez haska, cele polke, kakor so to Rusi storili v Karpatih...« je govoril general.

— In tako delajo sedaj Italijani, dostavim jaz.

»Da, oni so šele na začetku, ali tudi tam se to izpremeni, tembolj, ker že sedaj vidijo, da pri naših četah ob Soči ni mogoče predreti. Jutri boste čuli že v Gorici, kako grmijo topovi, in skoro sami doživite, da je vsak po edini mož ob Soči junak in da vsak izmed teh bojevnikov zasluži zlato svetinjo za hrabrost. Ne more se zadržati, kaj ti ljudje tam vzdržijo — vsi: Dalmatinci, Bošnjaki, Slovenci, Korošci, Madžari, Hrvatje, Moravci...«

Hrvatski kipar profesor Robert Frangeš, ki je bil s hrvatskim slikarjem profesorjem Otonom Ivekovićem mesec dni na fronti ob Soči, opisuje sedaj generala Boroevića tako:

General Boroević kaže v vsakem položaju sposobnost odličnega in hitrega umevanja. To hvalijo na njem vsi podrejeni mu poveljniki, častniki in vojaki. Nadkriljajočo bistrost njegovega duha pripoznavajo splošno. Kar se tiče njegove strogorednosti, je Boroević pravi vzor vojaka iz pravega zrnja. Neizprosno strog napram sebi, dosleden do skrajnosti, je poln pristnega prizanašanja napram drugim. Močan, pokončen mož, osivel v zvestobi do sebe in svojega Najvišjega vojnega gospoda. Vnanja mirnost ob pritajevanju energije, nadvladujoča odločnost in skrbno zaupanje — ta trozvezda izvršuje svojo čudovito silo na nas. Njegova osebnost preveva s svojo močjo vso njegovo vojsko.

Sicer nepokvarjen, pristen prototip starega graničarja, osredotočene vseh vojaških čednosti, ki na njih tako obilujejo junaki naših graničarskih polkov. Zvest, vdan in hraber — kakor vsi vrli Hrvatje. Pri tem uživa med svojimi častniki in vojaki poljudnost, ki bi ji morali iskati primere. Ni jim nedostopen vojskovodja in najvišji predpostavljenec. Za to se mu čuti vsakdo preblizu. Njim je Boroević »Sveto«. Tako ga imenujejo vsi. In to ime jim je svetejše, nego če bi rekli »naš general Boroević.« S ponosom poudarja vedno svoje hrvatsko pokolenje. V vasi Umetiću pri Petrinji mu je stala zibel. Tudi njegov oče je bil graničarski častnik. Boroević govori najčistejšo hrvaščino in pri pisanju in čitanju popravlja vedno pogoške drugih. Ljubezen svojo do svojega naroda dokazuje ob vsaki priliki. »Sokol« se imenuje njegov prvi konj, na katerem prireja vsak dan jezdne izlete, »Dragica« drugi. Oba je kupil iz konjarnice škofa v Djakovu. Za vse, kar se tiče Hrvatske in Hrvatov, kaže vedno čim največje zanimanje. Njegov krilni adjutant je Hrvat, in često sem čul iz Boroevićevih ust zaupno ime »Slavko«. Kot Hrvat sem se tu v glavnem stanu kmalu čutil domačega. Ob vsaki priliki svira godba skladbe kakega hrvatskega skladatelja, tudi ob sviranju med obedom. Ko je bil v glavnem stanu hrvatski ban, je vojaška godba igrala Muhvićevo pesem »Slovenac i Hrvat«...

Tako govore o tem slavnem junaku oni, ki ga поблиže poznajo. Tudi slovenska mladina ga sedaj bolje pozna. Njegova slava se razglašá sedaj povsod:

»gdjeno Hrvat i Slovenac
domovinu jednu dižu!«

Dolgčas v posetih.

*Zbežal z zemlje stari Dolgčas
na višine je neba;
k zvezdam pot je svoj nameril,
da se z njimi poigra.*

*Delo vse so mu prevzeli
hudomušni tu ljudje;
gori morda bo pa dela,
zvezde dela mu dadé.*

*Všeč bil zvezdicam okorni
in molčeči je čudak;
pa zagodle so mu k plesu,
da vesel bi bil možak.*

*Smeje Dolgčas se in skače,
tukaj se lepo mu zdi;
zvezde prineso igrače,
da se očka razvedri. —*

*Pa v veselju zvezdic Dolgčas
piči muha na uho:
„Daj, solzé izvabi zvezdam,
tebi to je pač lahkó!“*

*Hitro se zave možakar
svoje vélike časti,
solze bi izvabil zvezdam —
vsaka se mu le smeji!*

*Čelo se zmračí mu gubno,
zvezde godejo na ples;
jutro vstaja, Dolgčas pada
truden do zemljé z nebes!*

Andrej Rapè.

Jesenski izprehod.

*Iz šumnega mesta
je rosna me cesta
vodila čez kraško goličavo plan;
rdeče grmovje
in belo skalovje
strastno poljubila je jutranja stran.*

*Vasice zaspane
in brajde obrane
pošiljale jutranji so mi pozdrav;
ob cesti, ob poti,
po daljni planoti
sanjavo so pasle se čredice krav.*

*Na jug odleteli
so pevci veseli...
Zato pa zapeli so pivci glasno
ob kamnati mizi...
A gizdava Lizi
nosila na mizo je vince novó.*

Josip Kralj.

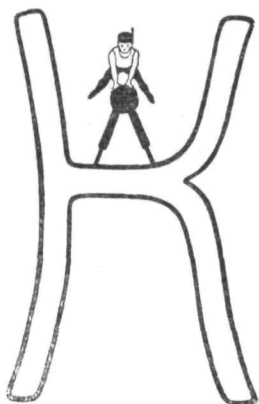

IVO TROŠT:

Dosti kruha.

Povest.

o bi otrok ne poznal v svoji notranjosti vsakdanjega pevca sitneža, koliko drugače bi se mu snovalo življenje! Koliko lažji bi bil boj na svetu! Ali bi bilo morda zaradi tega življenje lepše, ko bi zvonili poldne samo v zvoniku in ne tudi pod rebrci? Otrok bi ne poznal slasti rdečih, sočnih črešenj, sladkih jabolk, grozdja, smokev, marelic, breskev, velikonočnih potic, dišečega medu in sejmarskega lecta. Mlad junak bi ne vedel, kako vablljivo se smeje kos kruha nele natešče, marveč tudi predpoldne, popoldne, za malico in večerjo in po večerji — vselej, kadar pridejo drobni zobčki z božjim darom v potrebno dotiko. Tak

junak bi ne bil zdrav, bi ne bil več otrok ali bi pa ne imel vsakdanjega kruha. Prvo in drugo in tretje bi bilo žalostno.

Manj izkušnjav bi imel res, tudi manj mladostnih prestopkov, ko bi ne moledoval brez nehanja podrebrni, nikdar ugnani pevec. Zato bi ne doživel nikakega presenečenja, nič veselja.

In kolikokrat so iz navade lačne samo oči, da se mati jezi na preklicanega sitneža, otrok se pa napol joče, napol smeje. Ako se s tem le kaj doseže, ve zato želodčku potrebno čast in hvalo.

Vsakdanji pevec sitnež je nekega poletnega dne zavedel tudi planjavske pastirje in pastirice, da so sodelovali v ti-le povesti in doživeli čudno razočaranje. Samo solnčece na nebu se je smejalo.

I.

Planjava je znana vas na Notranjskem. Svet tam okolo je popolnoma kraški, kraške so tudi gospodarske razmere; ne primanjkuje namreč samo vode, marveč tudi domačega kruha vse leto.

Notranji pevec priganjač torej ni opominjal skoro nikoli za kruh, največkrat samo za krompir. Toda lačne oči imajo tudi podeželski otroci, skomine v ustih po zrelih črešnjah, če ne morejo na previsoko drevo do njih, hudo željo imajo celo do slaščic, ki zavedljivo vabijo v mestu v izložbenih oknih, in zdrave zobke, najsi jih nikoli ne brusijo ob belih žemljicah in maslenih rogljičih — zobke, nevarne celo sirovi repi in korenju.

Kako nasilna in žalobno ubrana mora šele biti pesem, ki jo ponavlja mladini notranji priganjač na pašnikih po kameniti planjavski okolici v pomladnem in poletnem času, ko ni korenja, ni krompirja, ni sadja — samo grm in neobčutna skala, sivi hribci in sivo nebo, pekoče solnce. Trn ne grm ne da pastirju založaja. Dopoldan je dolg, popoldan še daljši.

Z neba res sije veselo solnce, ki ne čuti notranje godbe opoldne. Druhim kaže ure, samo ne ve, kdaj je lačno. Samo smeje se na nebu.

Tudi na kraških tleh diha priroda v tem času novo življenje. Ni sicer bujno in bohotno, kakor v srečnejših krajih slovenske domovine, bolj skromno se razvija, a zato nežno in ljubko. Iz nizkih grmov doni slavospev krilatih pevcev, pomočnike imajo celo na višjih skalnatih robovih, v občestni luži uglašča instrumente truma žab in urhov, visoko v zraku se veličastno ziblje jastreb, a nad rdečkasto njivo se neubrano oglašča črnosiva kavka. Hribci, obloženi s kamenjem, se smejejo, kakor da so jih obmetali s kosi kruha, dolinice se krase s posameznimi lisami pomladnega zelenja ter vabijo v svoje trdo naročje. Ozračje je polno rumenega zlata, ki ga vsiplje bogato na zapuščeni Kras božje solnce.

Priroda se odpravlja vsako jutro kakor na šumno veselico. Kako da je ne bi v tej krasoti občudoval mlad človek, ki mu je srce še mehko, ker mu ga še niso utrdile prevare in bolesi?

Živina se zapase med nizko grmovje in skalovje; tam je sladka paša in ni muh. Žival ne utegne opazovati prirode, nima čuta za to kot človek in ga tudi ne pogreša; mudi se ji za hrano. Saj se ga tudi človek le pomalem zaveda, ko je lačen.

In vendar zapoje pastirci na paši veselo pesem, da pozabijo celo notranjega pevca, da so le dobre volje. Naj le poje priganjač za telovnikom, kar hoče, saj ga nihče ne posluša!

Zagospodaril je vroči julij po deželi.

V nižavi pod Planjavo so že pokosili, a tiste dni potem so se spravili v hribe na boljšo travo, ki je dišeča kot dobra misel in sladka kot planinski med.

S travo v dolinah so ljudje prav toliko preskrbljeni, kakor hribovci s kruhom. Enako je z mlekom in vinom, z mrazom in solncem. Vsega dobrega imajo dolinci več nego mrve in mleka in živine in drv in kamenja.

Že v nedeljo zvečer pridejo ukajoči kosci v hribe, da zjutraj zarana mahnejo po sočni travi. Za prenočišče si izbero kar gospodarjev travnik. Kdo bi iskal mehke pernice? Mraza ni. Noč je jasna, tiha, na nebu pa več

zvezd, nego ima cesar cekinov, a v srcu dobre volje, da vriskaje prekipava. V planinskem zraku se prsi okrepe v enem tednu, lice zagori, denar ostane, ker ga ni kam znositi za tobak.

Še jedi niso vzeli s seboj.

Gospodar Lovrin, imovit dolinčan, jo naslednje jutro navadno sam pripelje za njimi ali pa sin ali kdo domačih, ki ostane potem pri koscih do konca ali vsaj do prvega dežja med tednom. Veselo so se dvignili kosci, ko se je zasvetila zlata zora na vzhodu. Vedeli so, da je še daleč za njo solnce, ki bo zopet pripekalo, kakor da namerava posušiti kar stoječo travo.

Razvrstili so se po travniku visoko po hribu na strmi senožeti ter z zvenečo koso naznanjali smrt travi in poletnim cveticam.

»Lovrinovi so že gori!« so ugibali pastirci, capljajoči šele proti šesti in sedmi uri za kravicami, telicami, junčki in telički od Planjave gori na pašo. Le malokateri je bil že toliko veder, da bi bil zavriskal ali vsaj zažvižgal: ponočni znanec zaspanec je skoro vsakega tiščal za vrat in oči, da jim je šlo še najbolj na jok po udobnem ležišču in sladkih sanjah. Živina je kmalu poiskala med grmovjem in skalovjem svoj zajtrk. Pastirčki so postajali v gručah, deklice so se tiho tiščale, nobeni pa niso dobro vedeli, kaj bi počeli, da bi prepodili vsiljivca dolgčas po domu in domači hiši. Dražili so se, kdo je najdlje spal, potem kdo je pojedel več močnika z mlekom, kje so ga polili s sladkim, kje s kislim. Pomalem so začeli nekateri polglasno peti, drugi so jih pa oponašali, da ne znajo. Deklice so se pomaknile za živino in devetkale s kamenčki.

Slednjič so se razšli tudi dečki za živino in mislili vsak na svoj dom, kjer jim zjutraj naglo predramljenim ni šla jed v slast. Tedaj jih je namreč še najhuje tiščal za vrat. Ali sedaj-le, ko bi prijadrala na mizo skleda in v skledi karkoli! — Oddaleč so se izpraševali, katero jed ima ta ali oni najrajši in koliko bi je pojedel. Nekateri so se hvalili, koliko so že gotove čase pospravili te ali one jedi pod streho. Seveda se tudi to primerjanje ni moglo izvršiti brez bahavosti in brez laži. Kakor je tekmovanje in naspotstvo med posameznimi vasmí, je tudi med raznimi družinami, med hišami in celo med sorodniki. Vsak tišči v ospredje sebe in svoje, zaostati ne mara nihče.

Nobeden mladih vaških zastopnikov ni opazil, kako visoko se je že dvignilo na nebu nagajivo solnce, ki se je vsem široko režalo z jasnega neba. Najrajše bi bilo vsakega posebe podražilo: »Pojedeš ti požrešni! Ali te je samo goltalo? Ne vidiš, kako zgodaj sem se prebudilo, kako je že dolga moja pot, pa ne jem in ne pijem. Vesoljni svet merim in občudujem njegove krasote in ljudem se smejem, ki ne vidijo božje prirode okolo sebe, temveč tiščijo samo za hrano kakor neumna živinica«.

Pastirci tega niso umeli. Ozrl se je ta in oni res proti solncu, si zalsonil oči z roko in si mislil: »Solnček! Tebi je lahko! Nikoli ne vstaneš, nikoli ne greš spat, samo voziš se zastonj po nebu. Pred teboj se skriva

noč, s teboj je povsod samo dan. Solnček, ti vidiš, kamor hočeš, ali veš pa ne vsega! Kdaj si ti že videl noč? Mi se je bojimo, kar smo na svetu«.

Solnce se je pa še bolj poredno hihetalo z neba. Najrajše bi se bilo z bosopetimi junaki zlasalo in steplo docela. A to ni bilo mogoče. Zato jim pa nakuri nagajivi solnček še vse drugačno poizkušnjo.

II.

Balantov pastir s Planjave se je sprl s svojimi tovariši. Toliko da se niso stepli. Bil je za glavo večji od drugih, tudi je imel pri hlačah obe naravnici, dočim so morali biti drugi zadovoljni z eno. Tudi ni nosil poklampanega klobuka z luknjo, koder so gledali lasje po svetu, marveč oguljeno čepico iz mačje kože. O njej je trdil, da se ne premoči v desetih plohah. Seveda mu niso verjeli. Jernejc je bil iz doline doma in je samo služil pri Balantu. Obiskoval je ponavljalno šolo in tudi govoril drugače, nego zavijajo vsi pristni Planjavci in mislijo, da je to najlepša slovenska govornica na širnem svetu in najbrž celo v večnosti.

Sprli so se zato, ker je Jernejc trdil, da je že pojedel in si tudi sedaj-le upa pojesti 36 kuhanih ali pečenih krompirjev, pa bo še gledal. Tovariši mu niso verjeli, marveč so ga oponašali, kako govori, in mu očitali, da misli, če je za pol glave večji, da je tudi za polovico modrejši od drugih, pa je v resnici samo zabitejši. Odločil je svojo živino, jo zagnal v stran in prav krepko zabavljal, da ne gre njemu prepir s takimi paglavci, ki še ljudje niso, marveč komaj človečki, on bo pa v par letih hlapec — brez para.

Orešje poleg Cola, rojstni kraj Iva Trošta.

Tedaj pridirja sem od Planjave Lovrinov sin Janez iz doline s parom konj. Na senenem vozu je imel za seboj v dveh rdeče pogrnenih jerbasih prav gotovo kuhano jed za kosce, zakaj pastirjem so noski nedvomno zatrjali, da duh, ki jih tako prijetno ščegače, ni drugega, nego duh po kuhani, še neohlajeni jedi. Za jerbasoma je bila na vsaki strani privezana lesena posoda za vodo, morda tudi vino. Otroci so dobro vedeli, da je gospodar Lovrin imovit in ne pije samo vode, še sin njegov je ne. Zato je pa tako močan, da stoji na vozu kot hrast na hribu in poka z bičem kakor vsak velik. Na sredi med posodama je ležala rjava vreča, v njej je bilo, kakor so presodili pastirji oddaleč, nekaj prav nerodnega, kakor da je Martin Krpan vanjo potisnil v slamo zavite kraške bruse, ko se je bal, da bi mu mraza ne razpokali. Otroci na paši so najbolj ugibali, kaj dobrega je v jerbasih. Še najbolj jim je pa ugajal voznik Lovrinov Janez.

Morda za dve leti starejši od Jerneja je pokal z bičem, da so ga razkropljeni pastirji občudovali od blizu in daleč. Janez je to vedel, pa je ponavljal na vozu svoj pik-pok, da je tisočeri odmev donel od tisočerihih skal, kakor da se podirajo hribje okolo njega. Pastirjem se je zdelo, da ni bilo večjega bobnenja niti tedaj, ko je prilomastil od nekod v deželo sam zmaj ali lintver-zrakoplov starih časov, in se je lomilo drevje, so pokale skale ter se razletele po trdih kraških tleh. Prav tedaj se je solnce zasmejalo tudi Lovrinovemu Janezu, ki so ga strmeč občudovali planjavski pastirji in ugibali, da je kupil tako izvrsten bič edino še v Trstu ali Gorici. Gotovo ni dal malo zanj.

Po širni prirodi je bilo razlito toliko bogastvo svetlobe, kakor da je povsod pod nebom ena sama Velika noč. Solnčni žarki so se podili okolo vseh stvari. Celu sive skale so se zdele ob roboh prosojne in pozlačene z brezmejnim zlatom. Od vseh vrhov je švigal blesteč plamen. Oči planjavških junakov so bile obrnjene samo za Lovrinovim Janezom in Janezove za pastirji, bič je pokal, kakor da ni še nikoli. Konji so smatrali ta pik-pok za resen opomin zaradi prepočasne vožnje, pa so zadržili z vozom po kameniti cesti, da je odletalo kamenje na obe strani, med prah, dvigujoč se visoko za vozom, so se tudi mešali solnčni prameni in se lovili z njim raz višavo v obcestno travo in kamenje.

»Da, to so zares konji, Lovrinovi konji! Gredo kot sv. Elija med bliskom in gromom po oblakih. E, seveda! Lovrin je bogat: kruha ima dosti in mesa in celo vino lahko pije vsak dan!«

Tako so hvalili pastirji konje in Lovrinovo bogastvo, vmes pa požirali debele sline ob misli na izbrano Lovrinovo hrano. Več kot samo enega je dražila skrivna želja, da bi znal, kaj dobrega si lahko privošči Lovrin z Vrhpolja o Božiču, o pustu in Veliki noči, ko pride celo na Planjavi na mizo toliko kruha, da ga lahko vsi pokušajo. O Veliki noči dobe celo založaj svinjine, da lahko potem pohvalijo mater, kako dober je bil »žegen«. O nadaljnjih dobrotah glede jedil pri Lovrinu so planjavskim pastir-

čkom misli zastale, kakor zastane ob bližajoči se zimi gorski potok zamrzel med griči.

Oblaki prahu so se polegli, voz je izginil med klance in ovinke, iz solnčni žarki so se dvignili z obcestnega kamenja, trpotca in gladeža k vabljivejšim znancem na skalnate robove vrhu hribcev, med tanke vršičke grmovja in od burje proti zahodu nagnjenih dreves, kjer so lahko poslušali, kaj si šepeče sočno listje, o čem se pogovarjata dobrava in log: Kdaj zasijejo ne le pastirjem na Planjavi, marveč vsem stanovalcem teh kršnih robov boljši časi.

Pastircem je bilo žal, da je tako hitro minila nepričakovana zabava z Lovrinovim Janezom in Lovrinovim bogastvom. Prav tisti hip se je nekaj zamajalo med sencami proti zahodu: solnce je zares veselja poskočilo, da so se zasmejale celo za njim v nebesni modrini skrite zvezde, in Balantov pastir, ki se je bil medtem najbolj radovedno približal Janezu na cesti, je poskočil tako veselo, da se mu je pretrgala desna naramnica, zraven je še zavpil, pozabivši prejšnjo zamero zaradi krompirja: »Kruha, oj, dosti kruha!« Strmeč in kakor uzidan je stal na cesti, pred njim rjava vreča razvezana, iz nje so se pa valili — ne Krpanovi brusi — veliki okrogli hlebci koruznega kruha.

Vreča je padla Lovrinovemu Janezu z voza, ko je podil mimo.

III.

Pastir je naštel celih deset hlebcev in vmes še vedno vpil: »Dosti, dosti kruha!« Kruh je bil svež, še nekoliko gorak. In kako je dišal! Fant se je čudil, vpil, pripovedoval in menil, da je našel vse na Notranjskem skrite podzemeljske zaklade. Videl je celo med hlebci, razloženimi pred seboj, lastno bodočnost — vso drugačno, vso rožnato in vabljivo dišečo kot ta-le dar božji na tleh. Namenjen je bil, če ne ostane hlapec, da se izuči ključalničarstva. A sedaj? Kaj treba njemu rokodelstva! Ali nima že danes dovolj kruha?

Deček je tleskal z rokami, dvigal hlebec za hlebcom, pokušal, hvalil in kazal raztresenim tovarišem, trdeč: »Sam Bog nam ga je poslal ali naredil iz kamenja, ko smo bili lačni! Morda ga je prinesel od nekod moj angel varuh! Ali ni v Sv. pismu nekje nosil angel preroka Habakuka in njegov močnik? Morda je tu pomagal moj patron sv. Jernej. Čast vsem in slava!«

Za nekaj časa začne vnovič jesti kruh in ga hvaliti kar s polnimi usti: »Pa še kako je dober! O-o-o! Boljši je kot medena potica z maslom in orehi. Jaz je še nisem jedel, ali moj stric je videl v Trstu, ko so jo jedli gospodje. Zato pa vem, da je dobra, toda ta kruh je boljši, verjemite, ljudje božji, in pridite in pomagajte! A-a-ah! Tako je sladak kot maslen — dober kot najiminitnejše dobrote. Janez, France, Tone, Jože, Peter — vsi, kolikor vas je, pridite pokušat našo gostijo! Dekleta! Le bliže! Nikar

se ne držite kot pivške neveste. Danes se bomo podprli za toliko lačnih dopoldnevov. Dobro, da imam vedno s seboj rezilo! Ah! Tako se reže kakor maslo! Na-te, fantje, jejte!»

Začel je deliti kruh na velike dele, saj se ni bal, da mu ga zmanjka.

Tovariši so menili najprej, da jih hoče Jernejc samo potegniti za nos, kakor je imel nelepo navado že prej; ko so pa videli, da polaga na obcestno kamenje resnično kos za kosom, so se približali previdno in počasi sezali po kruhu. Za dečki so prišle pastirice. In jedli so vsi in se nasitili kruha mnogi prvič v življenju. Balantov pastir se je pa držal imenitno kot pravi družinski oče, ko pase svojo družinico. Slednjič je vprašal, kam hočejo z ostalimi devetimi hlebci.

»Živini ga tudi dajmo pokušat — kakor podprtjak na dan sv. Treh kraljev; potem se bo bolje redila,« svetujejo nekateri.

»Pa samo pokušat; preveč ga je škoda. Živina ga poje tudi vsega«, ugovarjajo drugi, in deklice odločijo s tem, da pritrde: »Samo pokušat!«

Nato so zadoneli med skalovje klici: »Dimka, čada, breza, belša, liska! plavka, sivka! Brezec, lisec, plavec, sivec, rjavec, jelen!« In kolikor klicev — toliko govejih repov se je dvignilo izmed skalovja ter pridrvilo na cesto h gostiji. Pomalem so se bližali tudi starejši voli, junci in previdnejše krave. Na cesti je bil pravi semenj za živino, obenem pa moledovanje za kruh. Vsak pastir je dal svojemu ljubljencu samo košček, ne večji kot oreh, potem so jih odganjali s silo nazaj na pašo. Pastirji so pojasnjevali živini z zgovorno besedo, da je kruh božji dar, ki ga sme uživati vsak dan le človek, če ga ima, žival pa samo časih.

Prav zadovoljno se je oziral solnček na svojo družino, a smejal se ni več. Seveda, on, ki se samo zastonj vozi po nebu, ne ve, kdaj je dan, ne noč, tudi ne ve, kaj je lakota. Lahko premišlja vsak dan, kaj je poezija, če hoče, in pesemce lahko zлага — brez skrbi.

Tudi otroke je minilo prvo veselje, da niso vedeli, kdaj. Notranji sitnež je utihnil s svojo pesemco, slast po svežem kruhu je bila kdo ve kje. Ostalo je samo še vprašanje: kam z ostalim kruhom — z osmimi hlebci.

IV.

»Prodali bi ga«,

»Razdelili bi ga domačim, ostanek bi dali siromakom.«

Pastirji so menili, da je vsa Planjava že sita kruha kakor oni, pa da bi ga od osmih hlebcev ostalo še nekaj za siromake. Site so ga bile namreč tudi že njih oči.

»Samo siromakom ga dajmo — tistim, ki vsak dan prosijo v očenašu za vsakdanji kruh, pa nimajo niti vsakdanjega krompirja.«

Ta resni nasvet je stavil Balantov Jernejc in celo mislil, da je najmodrejši ter da z njim gotovo zmore vse druge. A svetovali so slednjič tudi bolj boječi junaki, ki so čutili pogum v prsih samo z žlico v roki, pa so menili: »Spravimo ta-le božji dar za popoldne in jutri! Ali bi ne bilo pametno, ko bi imeli vsak dan zalogo kruha na paši?«

Marijan in žoga.

Mirno v rokah mi počiva
žoga moja lepa nova;
pa se, žogica, zmeniva,
da se poigrala bova!

Le v daljavo se poženi
in oglej na vse strani se;
reci, ko spet prideš k meni,
kaj po svetu tam godi se!

E. Gangl.

Kolikor mladih glav, toliko različnih nasvetov, več dobrih misli, nekaj celo plemenitih namenov. Kar se oglasijo deklice: »Bog ve, kdo ga je izgubil ta kruh?« Dečki se spogledajo molče.

»Gotovo ga je peljal več delavcem. Ti vsi bodo lačni morda več dni,« povprašujejo deklice, ko z moške strani niso dočakale odgovora.

»Mi pa siti, ha, ha!« se pobaha Balantov pastir sirovo. »Kruh je njegov,« priznavajo sedaj celo nekateri dečki in končajo z vprašanjem: »Lahko ga pride iskat. Ali ne?«

»Seveda ga pride,« odgovarjajo deklice in se začno ozirati za svojo živino.

»Pride ali ne pride,« pojasni Jernejc, »kar smo kruha pojedli mi in živina, je naš, ni več njegov.«

»Vzeli smo mu ga. Naš ni. Kako bo naš?«

Za hip se naseli med malo družbico molc. Pastirice odrinejo za živino med skalovje, bolj boječi dečki vsak na svojo stran, nekdo izmed ostalih pa zavpije: »Lovrinov!«

Izpod hriba sem po cesti, odkoder je donel vrisk Lovrinovih koscev, se je dvigal oblak prahu, z oblakom se je bližalo ropotanje voza, na vozu je pa sedel Lovrinov Janez, ki pa sedaj ni več pokal z bičem, marveč ga vihtel nad konji, da so vozili hitreje.

Planjavški pastirji so se nehali pogovarjati, čigav je kruh. V oblaku prahu je bil solčno jasen odgovor: »Podil je tod mimo, pokal z bičem, da so ga občudovali pastirji, in v splošni zadovoljnosti izgubil kruh.« — Pozabljeni so bili vsi pametni, vsi plemeniti in modri nasveti. Pustili so ostali kruh na cesti poleg rjave vreče in zbežali daleč v stran, zakaj bali so se, da sedaj ne doseže Janez koga z bičem zaradi kruha.

Voz se ustavi. Lovrinov pogleda vrečo in kruh, potem se ozre po umikajočih se pastirjih in vpraša glasno:

»Ej, ej! Kdo je našel kruh?«

»Jaz ne!« se oglasi nekdo izza najbližje skale.

»Vprašam: kdo ga je?« zagrmi zopet Janez. Izmed skalovja se pa razlega od blizu in daleč kakor jek iz neznanih krajev: »Jaz ne, jaz ne, jaz tudi ne, jaz —«. Slednjič pristavi nekdo iz nevidnega skrivnišča: »Balantov pastir.«

Planjavški junaki se oddahnejo in ozro vsi obenem v hrib, kamor je bil že prej izginil Balantov s svojim pogumom, da je kruh »naš«. Janez je molčal, pobral hlebce v vrečo, jo skrbno privezal na voz, obrnil konje in potem vprašal: »Kje je Balantov?«

Nihče ni vedel, nihče odgovoril.

»Tukaj ima osem grošev. Ko bi bili še vsi hlebci, bi dobil deset. Hi!«

In zopet je vozil Lovrinov Janez na senoženet — vozil kakor sv. Elija po oblakih, pokal pa ni več. Čuden človek, ta Lovrinov Janez, so uganili otroci. Njegov je bil kruh, pa ga še plačuje. Vsaj natepel bi koga!

Otroci so se ozirali, kdaj pride Balantov po groše, solnce se je skrilo za oblak in kukalo samo z enim očesom na otroke, ki so uganili, da je Lovrinov najbrž vedel, kakega godrnjača ima vsak pastir za rebrci in kako lahko ga potolaži s kruhom, tudi s koruznim kruhom. Šele ko je poln želodček, začno misliti, da je še kaj drugega dobrega in lepega na svetu.

Ko se je Balantov ojunačil in prišel pobrat groše, jim je pojasnil, da je Lovrinov Janez najpametnejši človek na svetu. Tovariši mu niso verjeli, zakaj kam bi bili potem drugi ljudje s svojo pametjo?

Tedaj se je solnčece prismehljalo izza oblaka, planjavski pastirji so pa gnali domov in premišljali, kako dober je bil kruh, kako dober tudi Lovrinov Janez.

Dvigajo peté se . . .

*Vélika dvorana. —
Strop ji je nebo,
a preproge bele
širna tla krijó.*

*Ples v njej priredile
so snežinke bele,
nam obraz umile,
živo se vrtele.*

*Nam obraz zjasnile,
nam oči izmile,
v srcih slast užgale,
ko so zaplesale. —*

*Dvigajo peté se,
pojejo kraguljčki,
deca pa vrté se
z belimi metuljčki . . .*

Andrej Rapè.

Pesem o ledenih svečah.

*Glej, sveče ledene visijo od streh,
vse bele in ravne visijo,
a mrzle in temne so svečice
in nič ne gorijo . . .*

*In solnce posije, in sveče žaré,
njih plamen ves živordeč je,
ustavila zima je truden korak,
že zbala mrliških se sveč je . . .*

Davorinov.

IVO TROŠT:

Jagoda.

Basen.

e v začetku je rada rasla jagoda med nizkim grmovjem in po gozdnih krčevinah na prisojnih straneh. Obiskovale so jo ptice začetkom poletja in zobale nje sladke, dišeče plodove. Tudi polž je napravil semtertja sladak oblizek, ako je srečal na svojem potovanju smehljajočo se rdečo jagodo. Še najbolj veseli so pa bili jagod otroci. Pripodili so se z velikim hrumom in truščem v gozd kar cele čete otrok nabirat in še rajše zobat sladke jagode. Česar niso obrali, so pomandrali.

»Toliko plodov, in v vsakem na stotine semen-skih zrnec, pa nikoli ne dočakam iz semena zaroda, ki bi priklil iz zemlje!« Tako se je pritožila jagoda

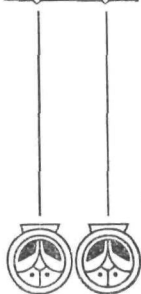
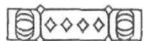
nekega dne svojemu Stvarniku.

»Poišči si drugega prostora!« veli Bog, in jagoda začne iztezati dolge odrastke kakor roke okolo sebe, da najde bolj mirno in skrito mesto. Za nekaj dni se zopet pritoži jagoda:

»Na slabšem sem nego prej: sedaj požro sovražniki moje sladke plodove, obenem pa pohodijo še moje roke, ki se z njimi dotipavam na boljše kraje: Res kaže vse, da nimam pravice do razplodbe, do življenja.«

»Mala godrnjavka!« jo pokara Stvarnik. »Prav to je tvoja sreča. Kjerkoli stopi človek na tvoj odrastek, ga s tem potisne v mastno gozdno zemljo, tam ti požene iz kolenca nova hčerka korenine v zemljo, cvet in liste iz zemlje. Ako bi kaj takega pričakovala iz semena, ne dočakaš več let.«

Jagoda se ozre z jasnim očescem proti nebu in zahvali Stvarnika. Poslej se ni več pritoževala, ko so ji otroci, ptice in polži pobrali sadove. Sklonila je glavico in se jim je smehljala v sladki zavesti: »Le zobljite, saj me ne pozobljete!«

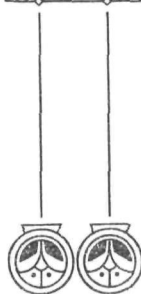

Na ledu.

Ej, zadnjič ponoči so drsali
na ledu se mali možici;
in neki skakaček se gugal je,
da si je zlomil nožici.

Ojoj, potem pa ta jok in stok:
po licih so solze mu lile;
in vroče so bile te solze, seve,
da skoro bi led raztopile . . .

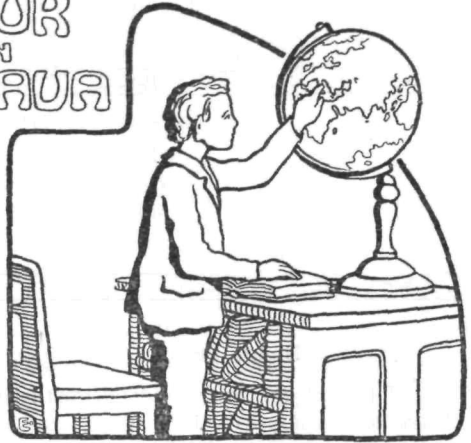
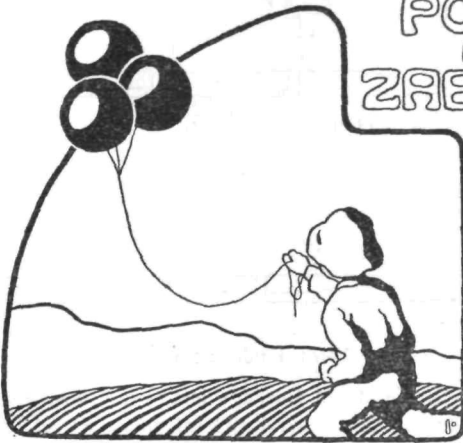
Davorinov.

Dva vojaka iz srednjega veka

POUK IN ZABAVA

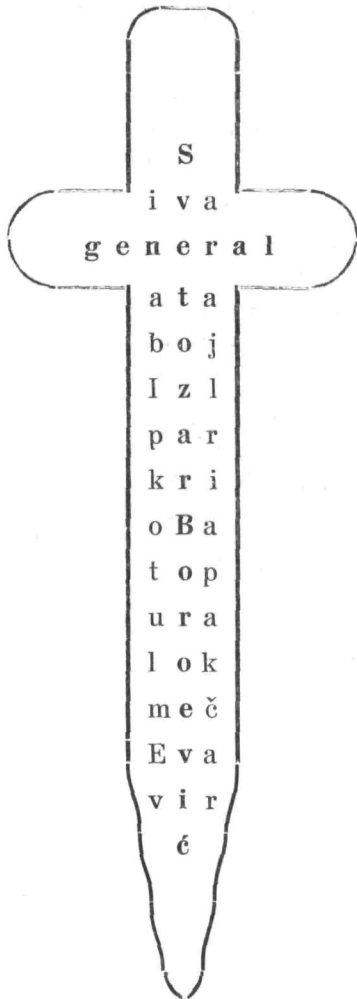

Rešitev besedne uganke v 11. številki.

Bojni meč.

General Sretozar Boroević.

Prav so jo rešil: Marija Ganglova, učenka v Idriji; Alma Mulej, učenka IV. razreda v Mariboru; Vasja Pirc, učenec III. razreda v Mariboru; Boža Marok iz Dolenje Nemške vasi; Slavoj Jenko, Trnovo na Notranjskem; Emil, Josipina, Vidka Hreščak v Ilirski Bistrici; Gojmir Jelenc, dijak II. a razreda na c. k. državni gimn. v Ljubljani; Janko Traun, dijak v Ljubljani; Karel Seunig, dijak I. real. razreda v Ljubljani; Veleška Papež, učenka II. razreda realne gimnazije v Gradcu; Dana Cvenkel v Št Petru v Savinski dolini; Elika Herzog, učenka VI. razr. II. odd. pri Sv. Križu na Murskem polju; Maks Farkaš, dijak II. b razr. na c. k. drž. gimn. v Mariboru; Franc Matek, dijak II. razr. na slov. gimn. v Celju; St. Kosi, gimnazijec I. razr. v Celju; Stanko Skok v Domžalah; Bizjak Marija, Mogel Julijana, Potočnik Jožica, Rovšnik Marija, Pečnik Franc, Praprotnik Anton, Puncer Ant., Stopar Alojz, Strojanšek Franc, učenke in učenci II. razreda v Letušu (njih pismo priobči prihodnjič kotichek).

Zastavico v podobah v deseti številki so tudi prav rešili: Tatjana Lapajne, učenka VII. razreda, Ksenija Lapajne, učenka IV. razreda, obe v Idriji; Mirica Zajec, učenka IV. razr v Mladiki v Ljubljani; Franc Rautner, učenec V. razr. II. odd. pri Sv. Petru pod Sv. gorami; Tatjana, Vlasta in Vidka Horvat in Milica Senčar, učenke v Ptuj.

Pridi, zvezda naša, pridi,
jasne v nas upri oči,
naj moj dom te zopet vidi,
zlata zvezda srečnih dni!

S. Gregorčič: Naša zvezda.

Uboge ptičice!

V tem letnem času se godi ptičicam tako,
kakor pravi naš pesnik Josip Stritar:

Uboge ptičice zmrzujejo,
nožice drobne privzdigujejo . . .

In pa glad trpe, glad! Usmilite se teh
ljubih naših prijateljic! Potresajte jim zrnec in
krušnih drobtinic, da jih ne pokonča kruta
zima! Ko zopet pride pisana pomlad, bodo
veselo žvrgolele in po sadnih vrtovih pokon-
čavale škodljivi mrčes, da se vam izkažejo
hvaležne za prejete dobrote!

Kako globoko je Jadransko morje.

Kakor poročajo z merodajne učenjaške
strani, so jako napačno presojali globočino
Jadranskega morja. Avstrijci in Italijani so s
svojih ladij merili globino, ali uspehi tega
merjenja niso prav soglašali. Zaradi tega pa
so z avstrijske ladje „Najade“ še enkrat pre-
merili ona mesta, na katerih je bila doslej
označena največja globina. In merjenje je po-
kazalo, da so precenjevali globino za okroglo
500 metrov. Maksimum je znašal doslej 1646
metrov, ali sedaj se je pokazala na istem me-
stu globočina samo 1128 metrov.

Dijaške štipendije.

Naučno ministrstvo je odredilo, da se je
pri podelitvi dijaških štipendij predvsem
ozirati na one dijake, ki so v vojni službi
in so bili pred sovražnikom pohvaljeni ali ra-
njeni. Enako prednost imajo tudi oni dijaki,
ki so njih očetje umrli junaške smrti na boj-
nem polju.

13letni učenec v vojni.

Začetkom šolskega leta se je v neko du-
najsko šolo povrnil 13letni dijak Kiesel, in
sicer je prišel naravnost z bojišča. Ko je nje-
gov varuh pred več meseci odšel s pohod-
nim bataljonom na rusko bojišče, se mu je
pridružil njegov varovanec. Ostal je na bes-
arabski fronti štiri mesece in se udeležil dveh
bojev. Ranjen ni bil, pač pa s kopitom puške
hudo udarjen. Zdaj je zopet učenec.

Na bojnem polju.

Iz knjižice „Les carnets d'une infirmière“
(„Zapiski bolniške strežnice“) posnemamo:
Francoska patrolja je dobila v nekem gozdu
štiri težko ranjene Nemce. Ležali so na tleh
in čakali na smrt. Francozi so se ustavili in
so jim ponudili svojo hrano. Trije so ponud-
bo radi sprejeli in željno zaužili kruh in vino.
A četrti je bil preveč bolan in še požirati ni
mogel več. Tudi govoril ni več. S kretnjo je
pokazal, da njemu ni več pomagati. Potem
je ležal nepremično v svoji krvi, in smrt je
stala poleg njega. Najmlajši Francos, vojak
kakih dvajset let star, ga je gledal, užaloščen,
da ne more ničesar zanj storiti. Morda je ču-
til obupno zapuščenost tega vojaka. In ker ni
vedel, kaj bi storil in ker mu ni prišla boljša
misel, je tiho pristopil bliže, pokleknil in po-
ljubil sovražnikovo mokro čelo. Dotiklaj svežih,
brezbradih usten je na obličje umirajočega pri-
klical rahel smehlaj. Mali vojak ga je v nje-
govi zadnji uri spomnil njegovih dragih in
mu s tem prinesel zadnje okrepčilo . . .

Le vstani, vborni narod moj,
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
tvoj je — vstajenja dan!

S. Gregorčič: V pepelnični noči.

Ljubi gospod Doropoljski!

Imam lepega kanarčka. Dobila sem ga iz Ljubljane od g. Dimnika. Ves dan veselo prepeva. Le tiste dni, ko nismo dobili nikjer zrna zanj, je bil tih in žalosten. Stari kanarček, ki ga je imel očka 12 let, je pa umrl.

Jaz sem stara 7 let in hodim v drugi razred. Učim se prav rada, pa tudi igram. Sedaj se veselim, da se bom drsala in sankala.

Srčno Vas pozdravlja

Jakica Ganglova,
učenka v Idriji.

Odgovor:

Ljuba Jakica!

Verjamem, da Tvoj kanarček sedaj zopet veselo prepeva, ko ni njegovo koritce prazno. Glad hudo de tako ljudem kakor živalim. Ako in kadar moremo, pomagajmo enim in drugim! Človek, ki ima rad ptičice, jih neguje in hrani, nima hudobnega srca. Ker imaš rada svojega kanarčka, zato mislim, da si tudi Ti dobrega srca. — Kadar siromak kaj od nas dobi, nam izreče zahvalno besedo. Ptiček ne more govoriti, zato pa ob prejeti hrani veselo žvrgoli, kakor bi hotel reči: „Lepa Ti hvala, ljuba moja Jakica, ker si potolažila moj lačni želodček!“ — Praviš, da je imel Tvoj oče kanarčka 12 let. Pač dolga doba! In ko je izpel vse pesemce, je moral ubošček umreti! — Veseli me, da se rada učiš. Kadar je delo za šolo gotovo, takrat se pa igraš. Tako je prav! Tako delajo vse pridne učenke. Tudi drsanje in sankanje je prijetna, pa tudi zdrava zabava, ker uri in utrja telo. In kakor vsem svojim mladim prijateljicam, želim tudi Tebi ljubega in čvrstega zdravja!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Slišal sem, da Vam učenci pišejo. Tudi jaz Vam pišem. Pred dvanajstimi leti mi je umrl oče. V šolo hodim v tretji razred. Učim se bolj težko, zlasti računstva in nemščine. Najrajši imam te-le predmete: petje, risanje, prirodoznanstvo in zgodovino. Gospoda učitelja imamo dobrega. Piše se Ivan Petrič. Pri njem se učimo prav dobro. Imamo ga radi.

Vinko Šetina,
učenec III. a razreda v Sp. Šiški.

Odgovor:

Ljubi Vinko!

Pred dvanajstimi leti Ti je umrl dobri oče. Živo si se ga spominjal zlasti sedaj, ko smo praznovali Vseh svetnikov in Vernih duš dan. Naj mine od smrtni očeta ali matere še toliko časa, spomin na njiju ne ugasne nikoli: ljubezen do staršev živi z nami do konca naših dni! — Ako Ti dela težave računstvo in nemščina, nikar ne obupaj! Z vztrajno marljivostjo premagaš vse težave, potem si pa lahko toliko bolj vesel uspeha, ki ga pridobiš s poštenim trudom! Gotovo Ti stoji pri vseh težavah zvesto ob strani vrli Tvoj gospod učitelj.

*

Velecneni gospod Doropoljski!

Danes sem z veseljem prejela 10. številko „Zvončka.“ Posrečilo se mi je rešiti zastavico v podobah. — Naznanjam Vam, da imam 12 let in hodim v I. razred meščanske šole. — Moj edini bratec je od izbruha vojne v vojni. Bil je na srbskem bojišču trikrat ranjen in tudi odlikovan. Sedaj je v Nišu kot vojni ujetnik.

Z odličnim spoštovanjem

vdana

Ivana Benčinova,
učenka v Trstu.

Odgovor:

Ljuba Ivana!

Ker si zastavico v podobah, priobčeno v zadnji številki, pravilno rešila, bereš danes svoje ime med rešilci. — V meščanski šoli se že veliko lepega in koristnega učiš. Škoda, da slovenska mladina tako malo pošeča te prekorsne šole. Vzrok je pač v prvi vrsti ta, da imamo na vsem Slovenskem tako ubogo malo takih šol, medtem ko imajo drugi narodi vse polno meščanskih šol. — Tvoj brat je torej v srbskem ujetništvu. Pričakovati smeš, da se po končani vojni vrne v drago domačijo, kjer bo pač s toliko večjo radostjo sprejet, ker je Tvoj edini brat! Gotovo bo vedel marsikaj povedati, kar nam sporočiš ob njegovem povratku. Sicer pa upam, da se že prej oglasiš!

Prihodnje leto nadaljujem svoj kotichek. Vso slovensko mladino vabim na obilno sodelovanje.

Doropoljski.

Ob sklepu šestnajstega letnika.

Vojna, kakršne ne pomni zgodovina in ki se dotika s svojo strahotno silo nekaterih slovenskih naših krajev v solčni Goriški, je začrtala svoje sledove tudi v naš mirni „Zvonček“. četudi je njegova naloga, da služi le duševnemu razvoju in napredku slovenske mladine.

Ni bilo mogoče, da bi se samo mi odtegnili silovitim dogodkom, ki se tam na bojnih poljanah odigravajo ter odločujejo bodočnost, moč in slavo ljubljene domovine! Naša dobra mladina z vsem srcem in z vsako mislijo opazuje te dogodke.

Saj skoro ni slovenske rodovine, ki bi vanjo ne planili valovi te mogočne borbe. V vrstah naših junaških bojnikov stoje tudi naši očetje, bratje, sinovi, sorodniki, sosedje, učitelji . . . Izmed stotisočev se odraža njih junaštvo: prvi so med prvimi tako naši poveljniki, naši častniki in naši preprosti vojaki!

Koliko je število njih, ki jih ne vidimo nikoli več! Darovali so svoji domovini to, kar so imeli najdražjega: svoje življenje! V naših srcih so globoke rane, ki jih more hladiti samo zavest in upanje, da niso umrli zaman, ampak da je njihova kri kakor seme, ki požene iz njega lepša doba narodu in domovini!

Ako vsi na ta način duševno živimo sredi bojne vihre, je jasno, da mora odmevati trepet in boleost, tešilo in nada tudi iz našega lista. Tako ostane „Zvonček“ še poznim rodovom priča, kako je slovenska mladina živela, delala in čutila v dobi te vojne.

Ta letnik zaključujemo z iskreno željo, da bi se nam v prihodnjem letu bolje godilo. S svoje strani hočemo skrbeti za list s tisto vestnostjo in požrtvovalnostjo, kakor smo to delali doslej. Kličemo pa na pomoč vso slovensko javnost: **naj nam ostanejo vsi prijatelji zvesti, vsak pa naj nam pridobi po enega novega naročnika!**

Uredništvo in upravništvo.

